

Jukka Ihanus
Ralf Sund

9.10.2015

1 (3)

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Valtion talousarvioesitys vuodelle 2016 ja julkisen talouden suunnitelma vuosille 2016-19

Suomen työmarkkinat ovat murroksessa rakennemuutoksen ja pitkittyneen taantuman johdosta. Työttömyyden kasvu on ollut tänä vuonna ennakoitua voimakkaampaa. Kasvu on seurausta siitä, että työpaikkoja luovia aloittavia yrityksiä ei synny tarpeeksi ja avoimien työpaikkojen ja työttömien yhteensopivuusongelma on vahvistunut.

Työttömyyden ennustetaan laskevan hitaasti lähivuosina. Tätä selittää rakennetyöttömyyden nousu. Mitä suurempi on vaikeasti työllistettävien osuus kaikista työttömistä, sitä kauemmin kestää palata hyvään työllisyystilanteeseen suhdannetilanteen parannuttua. Uudelleentyöllistymisen hidasteena ovat rakenteelliset tekijät kuten alueelliset ja koulutukselliset yhteensopivuusongelmat sekä mahdollisesti työttömäksi jääneiden ikä. Työvoimapolitiittiset toimenpiteet tulisi suunnitella ja kohdentaa edellä mainitut tekijät huomioiden.

Valtion talousarvioesityksessä vuodelle 2016 ja julkisentalouden suunnitelma vuodelle 2016 yritetään ratkaista vaikeaa yhtälöä: koetetaan hillitä julkista velkaantumista lyhyellä ja pitkällä aikavälillä. STTK katsoo, että talouspolitiikassa lyhyen aikavälin velkaantumisen hallintaa tärkeämpi tavoite on työllistävän kasvun aikaansaaminen ja kestävyysvajeen hallinta.

Puutteellinen osaaminen on keskeinen rakennetyöttömyyttä aiheuttava tekijä. Lyhyellä aikavälillä rakennetyöttömyyden ehkäisemiseksi tulee parantaa ammatillista liikkuvuutta työvoima- ja aikuiskoulutuksella. Työvoimapolitiikan määrärahat ovat kuitenkin kasvaneeseen tarpeeseen nähden täysin riittämättömät. Pitkällä aikavälillä rakennetyöttömyyttä ehkäistään takaamalla kaikille vähintään toisen asteen tutkinto ja turvaamalla mahdollisuudet ammatillisen osaamisen kehittämiseen työuran aikana. Valtio on vetäytymässä aikuiskoulutustuen rahoituksesta vuonna 2017, mikä romuttaa pieni- ja keskituloisten palkansaajien mahdollisuudet osaamistason nostoon työuran aikana.

Vaalikaudelle suunnitelluilla säästöillä työvoimapolitiikan toimenpiteissä kasvatetaan kestävyysvajetta ja heikennetään tulevan talouskasvun edellytyksiä antamalla ihmisten osaamisen rapautua. STTK katsoo, että aktiivisen työvoimapolitiikan resursseja, erityisesti yksityisen sektorin palkkatukeen ja työvoimakoulutukseen, on lisättävä vähintään 100 miljoonaa eurolla vuosina 2016-19. Tämä

Jukka Ihanus
Ralf Sund

9.10.2015

2 (3)

panostus tuo säästöjä alentuneina työttömyysturvamenoina ja lisääntyvinä verotuloina.

Työttömien aktivointiaste on ollut viime vuodet laskussa noin 30 prosentin tasolta noin 20 prosentin tasolle. Mitä varhaisemmassa vaiheessa toimenpiteisiin voidaan ryhtyä, sitä parempia tuloksia saadaan aikaan. Yli vuoden työttömänä olleiden määrä kasvaa nyt yli 20 000 vuosivauhtia. Heistä alle puolet palaa työmarkkinoille.

Syrjäytynyt pitkäaikaistyötön maksaa yhteiskunnalle 600 000 euroa, joten panostus työttömyyden hoitoon maksaa itsensä takaisin. Huolestuttavaa on, että pitkäaikaistyöttömyyden kasvu on ollut nopeinta parhaassa työiässä olevien keskuudessa.

Julkisen talouden suunnitelma sisältää työvoimakoulutuksen rahoituksen siirtämisen ammatillisen koulutuksen osalta OKM:n hallinnonalalle. STTK pitää tärkeänä, että työvoimakoulutuksessa käytössä olevat erilaiset järjestämismuodot säilyvät myös jatkossa. Avoimeen kilpailutukseen perustuva työvoimakoulutus on kustannustehokas tapa toteuttaa työvoimakoulutusta. Kustannussäästöjä syntyy muun muassa yksityisten palveluntuottajien julkisia palveluntarjoajia pienemmistä kiinteistä kustannuksista.

Työ- ja elinkeinoministeriöllä on valmiit toimintatavat ja kattava verkosto, joka mahdollistaa toimimisen lähellä yritysrajpintaa. Lisäksi työvoimakoulutuksen hankintaan liittyvä erityisosaaminen on keskittynyt TEM:n hallinnon alalle. Tämän osaamisen hyödyntämisestä on huolehdittava siirron yhteydessä.

Hallituksen tavoite poistaa raja-aitoja nuorten ja ammatillisen aikuiskoulutuksen väliltä jättää avoimeksi monia koulutuksen järjestämiseen ja uudistuksen käytännön toteutukseen liittyviä asioita. STTK pitää tärkeänä, että ammatillisen koulutuksen reformia koskevassa valmistelutyössä ja koulutuksen rahoituksessa otetaan huomioon koulutuksen kaikki kohderyhmät: nuoret vailla perusasteen tutkintoa olevat, aikuiset vailla tutkintoa olevat, ammatinvaihtajat ja työttömät.

Päättämältä aktiivisen työvoimapolitiikan rahojen suuntaamisesta/käytöstä on oltava pääasiassa TE-alueilla alueellisten tarpeiden vaihteluiden vuoksi. TE-toimistojen henkilöresurssit ovat keskeinen tekijä työnvälityksen parantamisessa. Henkilöresurssit on pidettävä vähintään nykyisellään ja niiden lisääminen olisi perusteltua, sillä on olemassa kasvava tarve esim. maahanmuuttajien kotouttamisen vuoksi.

Työvoimapalveluiden vaikuttavuuden turvaamiseksi käytössä olevan työnhakijoiden profilointityökalun käyttöä tulee tehostaa ja kehittää. STTK pitää hyvänä, että työnvälityksen tehokkuutta lisätään myös sähköisiä palveluja kehittämällä

Jukka Ihanus
Ralf Sund

9.10.2015

3 (3)

ja lisäämällä yhteistyötä yksityisten työnvälittäjien kanssa. Työvoimahallinnon resursseja voidaan vapauttaa karsimalla TE-toimistojen hallinnollisia toimia esim. työvoimapolitiittisten lausuntojen osalta.

Työllisyyden kasvua voidaan edesauttaa vapaaehtoisen osa-aikatyömarkkinoiden synnyttämisellä. esimerkiksi palauttamalla osa-aikalisä. Vuorotteluvapaa on myös hyväksi tiedetty lääke syrjäytymisen estämisessä. Järjestelmän alasajo kasvattaa kestävyysvajetta. Nopeiden säästöjen jahti kasvattaa yhteiskunnan kustannuksia pitkällä aikavälillä.

Työvoiman liikkuvuuteen voidaan vaikuttaa tukemalla pendelöintiä. Nykyisiä liikkuvuuteen liittyvä kannusteita ja avustuksia tulisi kohdentaa heikon liikkuvuuden ryhmiin esimerkiksi matalammin koulutetut työttömät. Pidemmällä aikavälillä asuntopolitiikalla parannetaan työvoiman liikkuvuutta.

Lisätietoja:

johtaja Jukka Ihanus, jukka.ihanus@sttk.fi, 050 463 9929
pääekonomisti Ralf Sund, ralf.sund@sttk.fi, 050 563 4841